

VALOR NEOLÒGIC I VALOR LEXICOGRÀFIC DELS MORFEMES TRANSFERITS. A PROPÒSIT D’-ING, -GATE, -ITIS I -MANIA EN CATALÀ¹

Elisenda BERNAL²
Universitat Pompeu Fabra

People do some creative, even bizarre things with vocabulary,
from time to time, and a fascinating topic in lexicology is
to examine just what they get up to.
David Crystal (2019: 142)

1. PRESENTACIÓ

La primera accepció del verb *transferir* es defineix al *Gran diccionari de la llengua catalana* d’Enciclopèdia Catalana (1998) com ‘portar, traslladar, algú o alguna cosa d’un lloc a un altre’. Aquest canvi de lloc, entès figuradament, ens permet agrupar dos tipus de morfemes que, a priori, són ben diferents, especialment pel que fa a l’origen, però també a la categoria: d’una banda, tractarem dels sufixos *-ing* i *-gate*, en paraules com *despèrting* o *camargagate*, i de l’altra, dels formants *-itis* i *-mania*, presents a paraules com *dimissionitis* o *bruixomania*. Aquests morfemes finals, com els anomenarem de moment, són responsables d’un bon nombre de paraules en català que no són presents en els diccionaris. En concret, i prenent com a mostra d’estudi els neologismes recollits per l’Observatori de Neologia (1989-2019), es tracta del nombre de casos següents:

1. Aquest treball forma part del projecte de recerca Neómetre, ref. FFI2016-79129-P (AEI/FEDER, UE), finançat pel Ministerio de Economía y Competitividad.
2. Professora agregada Serra Hünter.

	nombre	ocurrències
-ing	11 ³	35
-gate ⁴	9	9
-itis	42	55
-mania	64	85
total	127	184

Taula 1. Corpus d'anàlisi.

Certament, no es tracta d'un nombre total gaire elevat, especialment pel que fa a *-ing* i *-gate*, però cal tenir en compte que el corpus de buidatge de l'Observatori es nodreix de textos, orals i escrits, procedents dels mitjans de comunicació, produïts i escrits en un registre de formalitat mitjà-alt. Altrament, la llista, si més no per a *-ing*, es pot allargar fàcilment fent consultes a Google o a estudis com els de Rull (2004) —que inclou els exemples de *camíning*, *cocodriling*, *divendring*, *dissabting*, *embússing*, *esmòrzing*, *naufràguing*, *pàrling*, *pènquing*, *pènging* 'acció i efecte de suspendre una assignatura', *rellòtging*, *sòfing*, *túmbing* i *xèrring*— o Fargas / Paloma (2005) —que afegeixen *abúsing* a aquesta llista—. En qualsevol cas, tot i les limitacions, constitueix una mostra vàlida per analitzar l'ús que se'n fa i les implicacions que té per a la morfologia, però també per a la neologia i la lexicografia, per tal com volem analitzar el valor de neologicitat i diccionariabilitat que tenen aquests morfemes i, sobretot, les paraules que els contenen.

Així, dediquem els dos primers apartats (§ 2 i 3) a l'anàlisi dels morfemes *-ing* i *-gate*, d'una banda, i *-itis* i *-mania*, de l'altra, per tal d'intentar establir el seu estatus dins la llengua, mentre que a § 4 analitzem el grau de neologicitat i diccionariabilitat que tenen.

2. LA TRANSFERÈNCIA DE CODI: SUFIXOS *-ING* I *-GATE*

Els manlleus a altres llengües són un recurs legítim per incrementar el cabal lèxic, però innecessaris des del punt de vista lingüístic intern d'una llengua (Cabré 2000): l'entrada i admissió indiscriminada de manlleus en una llengua pot arribar a desdibuixar-la i posar en dubte la capacitat de cobrir les necessitats denominatives i expressives per mitjà

3. Cal tenir en compte que només s'han computat les paraules amb *-ing* que no són manlleus directes de l'anglès, sinó que la base a la qual s'ha adjuntat el sufix és una paraula catalana. Queden exclosos de l'anàlisi, doncs, neologismes com *branding*, *coaching*, *cocooning*, *fracking*, *lettering* o *running*, per exemple.

4. S'ha de fer notar que, sovint, les formacions amb *-gate* apareixen en els mitjans en majúscula i, per tant, es consideren noms propis i no es recullen com a neologismes al banc de dades de l'Observatori.

dels recursos propis.⁵ Tot i això, la incorporació de manlleus al català és freqüent en els mitjans de comunicació, que, a més, els fan de plataforma de difusió (Colomer / Fargas 2003, Barrera *et al.* 2015) i és, de fet, el recurs més freqüent per augmentar el cabal lèxic, tal com indiquen les dades de Bernal / Cabré / Freixa (2015: 10), en què els manlleus constitueixen més d'una tercera part (el 33,8 %) de les paraules noves recollides per al període comprès entre 2007 i 2009 a l'Observatori de Neologia. La llengua de la qual manlleua més paraules el català és l'anglès (45,88 %), seguida a distància pel castellà (29,42 %) i la resta de llengües, que responen a motivacions molt diverses, de la necessitat a la moda o l'esnobisme, passant per la negligència o la ignorància (vegeu Galinsky 1963 i Rull 2008 per a més detalls).

En general, es manlleva unitats lèxiques, però també és possible, en un grau molt menor, manllevar elements derivatius o flexius (Seifart 2013), especialment en contextos de contacte de llengües.⁶ En veiem dos exemples a continuació.

2.1. EL MORFEMA *-ING*

Autors com López *et al.* (2000) i Casellas (2001) ja feien notar l'augment considerable que havia experimentat la presència d'*-ing* en els mitjans de comunicació, tot i que, en general, es referien a paraules manllevades directament de l'anglès, com *mapping* o *naming*. En canvi, en aquest treball ens ocupem de paraules com *batmaning*, *diàling* o *mètring*, que no són manlleus de l'anglès, sinó que es tracta de paraules en què aparentment s'ha manllevat el patró morfològic de l'anglès format sobre aquest sufix.⁷

Així, la productivitat de determinats morfemes i elements formatius de la llengua model (o llengua donant en termes d'Eliasson 2018) en la llengua receptora esdevé un factor determinant del procés lingüístic que Schweickard (1991: 78) situa a l'origen de nombrosos pseudoanglicismes, com *parking* o *jazzman*, que són percebuts com a anglicismes reals en altres llengües:

5. Vegeu Onysko / Winter-Froemel (2010) per a una anàlisi dels anglicismes lèxics en alemany des d'un enfocament exclusivament pragmàtic en què es mostra com la majoria tendeixen a usar-se com a tries marcades, fins i tot en el cas dels anglicismes més estesos.

6. Eliasson (2018: 58) assenyala que, dins dels elements derivatius, és més probable el préstec de sufixos que de prefixos.

7. Són, doncs, diferents dels falsos préstecs, com *footing* o *recordman* (inexistents en anglès), que Gusmani (1981), per a l'italià, caracteritza de la manera següent:

a. El fals préstec pressuposa el coneixement d'algunes estructures característiques de la llengua estrangera.

b. El fals préstec implica la voluntat d'imitar construccions de la llengua estrangera, a causa del seu prestigi en determinats ambients socials o llenguatges tècnics.

c. El fals préstec consisteix a crear formacions analògiques sobre models estrangers coneguts per mitjà d'una massa important de préstecs lèxics o per coneixement directe de la llengua estrangera (bilinüisme individual en certs sectors tècnics o cultes).

d. El model estranger no es reproduceix directament, sinó que només es pren com a punt de referència per a creacions autònomes ulteriors.

Hier geht es darum, daß bestimmte Wortbildungselemente des Englischen (vor allem *-ing* und *-man/ -woman*) in einer anderen Sprache eine unabhängige Produktivität entwickeln und in englischen erscheinenden Zusammensetzung verwendet werden, die im Englischen selbst jedoch nicht vorhanden sind.

En aquesta línia se situa també López del Castillo (2002, s. v. *-ing*), que afirma que, «malgrat que es parteix de lexemes anglesos, la quantitat de casos en joc obeeix a una significació genèrica de “acció i/o efecte de”, la familiarització amb algun lexema (*kart* → *kàrting*, *dopar-se* → *dòping*, *aparcar* → *pàrquing*) i la semblança formal de lexemes (anglès-català) en molts d’altres (*càmping*, *caravàning*, *fàctoring*, *dàncing*, *plànnig*, *prèssing*) ha influït perquè els parlants ho captin com un conjunt interrelacionat morfofonològicament i semànticament». Més enllà de la coincidència formal entre algunes paraules, els mots amb el sufix *-ing* recollits per l’Observatori són mostra d’un patró que divergeix del de la llengua original, en què *-ing* és un sufix que crea noms d’acció de verbal, com *building* ‘edificació’, *happening* ‘esdeveniment’, *learning* ‘aprenentatge’ o *offering* ‘oferiment’, tal com es recull a Dixon (2014: § 9.4.6.a), que n’assenyala l’alta productivitat que té en l’anglès actual, per tal com es pot adjuntar a una gran varietat de verbs (i fins i tot a alguns noms).

En canvi, segons les dades recollides per l’Observatori, en català *-ing* s’adjunta majoritàriament a noms, que poden ser simples o complexos, però també noms propis i fins i tot sintagmes:

noms simples	8	<i>balconing</i> , <i>diàling</i> , <i>edredoning</i> , <i>mètring</i> , <i>olfacting</i> , <i>pànxing</i> , <i>pònting</i> , <i>tíqueting</i>
noms complexos	1	<i>mamading</i>
noms propis	1	<i>batmaning</i>
sintagmes	1	<i>foracanting</i>

Taula 2. Bases dels neologismes amb *-ing*.

Si tenim en compte les dades de Rull (2004) i Fargas / Paloma (2005), el nombre de substantius simples augmenta de manera notable (amb cinc casos més), però també en recullen de formats sobre bases verbals (*pènquing*, *xèrring*, *camíning*), que segueixen el patró de la llengua original.

Sobre el significat d’aquestes paraules, Fargas / Paloma (2005) distingeixen tres significats per a *-ing*, sense separar les paraules manllevades directament de l’anglès de les creades en català:

1. ‘lloc on es fa una cosa’: *dàncing*, *pàrquing*, *càmping* (tanmateix, aquests dos últims casos no es corresponen amb paraules angleses: *càmping* és normalment *camp* (*site*) i *pàrquing*, *car park*).
2. ‘esport’ (sovint ‘esport d’aventura’) o ‘activitat’: *jògging*, *karting*, *trekking*; *pònting*, *mètring*, *pànxing*;
3. ‘acció i efecte; procés’: *brífling*, *càsting*, etc. (paraules adaptades de l’anglès no transparents).

Això no obstant, sostenim que, de fet, només se'n dona un en català, que és el d' 'activitat pretesament esportiva', en què preval la intenció irònica i humorística del parlant, pròpia del registre col·loquial, tal com es veu en els exemples:

- —Estàs treballant o què estàs fent? —No, estic una mica de pànxing. [*Minoria Absoluta* (RAC1), 12/06/2006]
- També sancionarà qualsevol activitat artística sense autorització de l'empresa explotadora i la pràctica que es coneix com a mètring, que és viatjar enganxat al vagó per fora, a la part del darrere o entre les gomes que uneixen els vagons. [*Avui*, 17/03/2006]
- Sí, el turisme de gatera és insignificant, i també és insignificant el del balcòning, i tots els ings que s'han inventat, i el que embruta els carrers amb papers, vòmits i llaunes... [*Diari de Balears*, 15/02/2019]
- A Reus, que de comprar (i sobretot de vendre) en saben un niu, van decidir que res de compres ni comprar, allà s'hi feia divendring i dissabting. [*Ara*, 2/12/2017]

En català, doncs, *-ing* s'incorpora amb un patró morfològic i un significat i un ús totalment diferent del que té *-ing* en anglès: no es pretén tant crear un suposat anglicisme, sinó dotar de sentit lúdic les paraules amb les quals es combina.⁸

2.2. EL MORFEMA *-GATE*

A diferència d' *-ing*, que es remunta a l'anglès antic, *-gate* és un formant molt recent en anglès i que té l'origen en l'escàndol que rep el nom del complex comercial i residencial Watergate, on s'havia establert la seu electoral del Partit Demòcrata dels EUA, i on es va descobrir que el Partit Republicà, presidit per Richard Nixon, havia instal·lat un sistema de gravació de converses el 1972. L'escàndol va ser tan gros que només un mes i mig després ja es va utilitzar *-gate* per denominar un altre escàndol, el *Volgagate*, tal com recull l'*Oxford English Dictionary*, s. v. *-gate*, on el categoritza com a formant compostiu (*combining form*), i el considera anàleg, doncs, a *-logy/-logia* 'ciència', *-gon* 'angle' o *-drome/-drom* 'cursa', tot i que es tracta de formants ben diferents, tal com diferencia Warren (1990), que distingeix tres tipus de *combining forms*, segons si són:

- a) ahlomorfs de paraules gregues o llatines (*astro-*, *-drom*);
- b) truncacions de paraules model (*ciber-* de *cibernètics* 'cibernètica', *-aholic* d'*alcoholic* 'alcohòlic');⁹
- c) parts de paraules model que passen a ser formes morfemàtiques establertes (*-gate* de *Watergate*).

8. Així, el valor pragmàtic que té associat fa que *-ing* no entri en competència amb la resta de sufixos d'acció deverbal del català (Bernal / DeCesaris 2006). Vegeu Bernal / DeCesaris (2010), Lindsay / Aronoff (2013) i Rifón (2015) per a estudis sobre la rivalitat entre sufixos productius.

9. Vegeu Mattiello (2018) per a una anàlisi d'aquestes truncacions com a models de formació de paraules basades en l'analogia, que constitueixen sèries que comparteixen la mateixa formació i funcionen com a model per a paraules noves.

Warren considera que *-gate* és un exemple de secreció d'afix, que s'esdevé quan es produeix un canvi en la segmentació de la paraula model i, simultàniament, es dona una associació de significat a una de les parts que no tenia la paraula model.¹⁰ O dit en altres paraules, es reanalitza (Haspelmith 1995: 8-9):

I use the term *secretion* for cases where a non-affixal part of a root is reanalysed as part of an affix. [...]

The general schema is shown in (22).

(22) Affix secretion

$xyz \rightarrow xyz-a$

$R \Rightarrow -za$

\Rightarrow new suffix *-za*, e. g. $klm \rightarrow klm-za$

Warren (1990) argumenta que el procés és possible perquè la paraula model ha adquirit primer especificacions semàntiques noves a través de l'ús pragmàtic en el discurs (el més paradigmàtic és *-aholic*), que es dona quan es crea un paradigma de paraules que mostren el mateix significat secretat: *-gate* a *Watergate*¹¹ es pot connectar amb 'escàndol' només perquè també hi ha les formes *Irangate*, *Westlandgate*, *Inkhatagate*, etc. En aquest sentit, Fradin (2000) apunta que es tracta d'un procés extragramatical (i, per tant, extramorfològic) d'encunyar lexemes nous, que obre la porta a una manera nova de crear afixos altament idiosincràtics.¹²

En anglès, doncs, aquest formant ha trobat un lloc per formar paraules noves. L'*OED* diferencia tres tipus de base possibles, segons la seva semàntica, que pot designar un lloc (*Dallasgate*), el nom propi de la persona o la institució implicada (*Muldergate*) o l'objecte sobre el qual es desencadena l'escàndol (*oilgate*), que també trobem en català:

- El moncloagate [...] les gravacions de les reunions de la Moncloa. [*Diari de Barcelona*, 6/02/1989]
- Després de cancel·lar el casament i tornar-lo a engegar en 24 hores, finalment disabte es va resoldre el mosqueragate. Raquel Mosquera i Tony Anikpe es van casar a la finca El Campillo, a San Lorenzo de El Escorial. [*El Periódico*, 22/02/2005]
- La CBS s'enfronta a una multa pel mugroagate. [*El Periódico*, 2/07/2004]

A diferència del que passa amb *-ing*, doncs, l'ús de *-gate* en català calca el patró de l'anglès (i, de fet, també en calca algunes paraules, com *nipplegate-mugroagate*), però comparteix el tret de la intenció lúdica i humorística per part del parlant:

- I avui... nou capítol del camargagate: Alicia-Sánchez Camacho no va cobrar res. [*La Competència* (RAC1), 1/03/2017]

10. Rull (2017) el tracta com a confix.

11. Val a dir, però, que aquí la reanàlisi és mínima: en anglès, *water gate* és un compost N+N (*ai-gua + porta*), que vol dir 'comporta' —i, efectivament era una presa de fusta reforçada situada a la desembocadura del Rock Creek— i s'ha agafat el segon substantiu complet com a formant (i no, per exemple, només *-ate*, potser per evitar l'homofonia amb el sufix culte present en paraules com *episcopate* 'bisbat' o *acetate* 'acetat').

12. Mattiello (2018), en canvi, considera que, tot i que és possible fer generalitzacions per a constituents com *-gate*, el nivell d'abstracció no és el mateix que el dels afixos.

- Preocupat pel deteriorament de la imatge de les universitats a dins i a fora del país, demana més respecte per la institució per part dels polítics, especialment del ministre d'Educació, que va sostenir que el mastergate era un problema de la universitat. [*La Vanguardia*, 17/04/2018]

2.3. CONTRAST ENTRE *-ING* I *-GATE*

Tal com hem vist als apartats anteriors, *-ing* i *-gate* en català tenen en comú el que ja assenyalava Galinsky (1963: 134), que apuntava que un dels efectes estilístics dels manlleus de l'anglès en alemany era «creating or increasing variation of expression». Efectivament, les creacions catalanes es caracteritzen per l'expressivitat, que es concreta en una càrrega humorística absent en les paraules construïdes en la llengua d'origen.

A més, però, d'aquest efecte pragmàtic, s'observen diferències respecte dels morfemes originals en els altres nivells de llengua:

- Des del punt de vista fonològic, *-ing* és fonològicament més fàcil d'incorporar al català;¹³ *-gate* té una forma allunyada de la pronúncia original [geɪt] (o adaptada [gejt]).
- Des del punt de vista morfològic, *-ing* en català s'adjunta majoritàriament a bases nominals, mentre que en anglès pren com a base verbs; *-gate* manté les restriccions de la combinatòria original.
- Des del punt de vista semàntic, *-ing* en català té un significat més restrictiu que el d' 'acció i efecte' en anglès; *-gate*, en canvi, manté el mateix significat.

Si sumem aquestes característiques diferencials de l'ús d'aquests sufixos en català i afegim que un afix es pot considerar manllevat efectivament quan s'usa amb bases natives (Seifart 2013), podem concloure que tots dos s'han incorporat al català, tot i que en el cas d' *-ing* en un grau més alt, amb una selecció de bases diferent de l'anglès i un significat específic i diferent de l'original. En termes d'Eliasson (2018: 58), tots dos afixos són (han estat) manlleuables, però, a més, són (han estat) adoptables, en el sentit que s'han integrat en la llengua receptora.

3. LA TRANSFERÈNCIA DE CATEGORIA: SUFIXOS *-ITIS* I *-MANIA*

L'estatus de formants com *-itis*, *-mania* o *-oide*, però també d'*hidro-*, *aero-* o *pseudo-*, s'ha discutit en diverses ocasions i en diverses llengües (Scalise 1986, Fuhrhop 1998, ten Hacken 2000) amb una qüestió de fons assumida a priori: la formació de paraules amb formants cultes és diferent de la formació de paraules patrimonial (vegeu Lüde-

13. No s'ha d'oblidar que al *DIEC2* ja s'hi han incorporat 22 paraules amb *-ing*, algunes manlleuades i adaptades directament de l'anglès (*càsting*, *lfting*, *xíling*) i altres que són pseudoanglicismes (*fúting*, *caravàning*, *càmping*).

ling / Schmid / Kiokpasoglou 2002 per a un resum), o si més no té un estatus especial. Així, la formació de compostos cultes es basa en l'assumpció que els formants cultes «només» combinen entre si, cosa que justifica el tractament diferenciat que se'ls sol dedicar. La composició culta és especialment freqüent a l'hora de crear paraules especialitzades, tot i que no és exclusiva dels àmbits d'especialitat, sinó que les llengües romàniques (i, més en general, les llengües indoeuropees) incorporen els formants grecollatins i les seves pautes de combinació per a la formació de paraules noves: en principi, es recomana donar preferència a les formacions homogèniament cultes sobre les híbrides¹⁴ i, dins de les cultes, s'hauria de donar preferència a les compostes amb formants de la mateixa llengua d'origen (Termcat 1990).

Alguns autors, com Buenafuentes (2007), analitzen aquests casos com a processos de gramaticalització, que s'alliberen del model etimològic i passen a dependre del model funcional, cosa que fa que estableixin diferents tipus de compostos segons el nivell de gramaticalització assolit: paraula grecollatina > formant culte > afix.¹⁵ En aquest sentit, Guilbert (1975) exposa una sèrie de criteris lingüístics que, al seu parer, poden indicar que un element s'està gramaticalitzant:

- a) que s'utilitzi quasi exclusivament amb bases patrimonials;
- b) que s'hagi generalitzat en l'ús lingüístic i el seu significat sigui conegut per parlants no especialistes;
- c) que perdi l'accent;¹⁶
- d) que presenti allomorfs;
- e) que generalitzi el significat i que passi a tenir un significat més gramatical, pròxim al d'un adverbi o una preposició;
- f) que la unitat ja fos un formant en llatí (com a DEICĪDA O VITICŌLA);
- g) que es pugui mesurar en índexs de productivitat.

Buenafuentes (2007) considera que per als formants cultes només es poden aplicar tres dels criteris anteriors: que s'utilitzin únicament amb bases patrimonials, que tinguin una productivitat alta i que el seu significat s'acosti al d'un adverbi o una preposició. Si s'apliquen de manera estricta aquestes característiques, no es pot sostenir que es tracti d'un procés de gramaticalització, perquè el significat que tenen els formants, o, si més no, els que estudiem en aquest treball, en cap cas és funcional, sinó lèxic, alhora que com a formants continuen combinant amb altres formants o, si més no, amb bases cultes, com a *fasciūtis* i *reticulitis*.

Tanmateix, hi ha formants que han deixat de considerar-se com a tals, com ocorre amb el sufix verbalitzador *-ificar* (Bernal 1997, Buenafuentes 2007), però és cert que n'hi ha alguns que reben tractaments lexicogràfics (i doncs, morfològics) diferents, com es veu per a *-itis* i *-mania*:

14. Es reconeix, doncs, que hi ha paraules que combinen formants cultes i paraules patrimonials, que alguns autors arriben a qualificar de «macarròniques» (Rull 2009: 197) o «bastardes» (Wilmanns 1899: 114).

15. Vegeu Bernal (1997) per a una explicació del pas de formant a sufix per a *-ificar*.

16. Això ocorre principalment si el formant és inicial, com a *biologia* o *aerofòbia*.

	<i>DIEC2</i>	<i>GDLC</i>	<i>DLE</i>	<i>DUE4</i>	<i>OED</i>	<i>LGR</i>	<i>LZ</i>	<i>Duden</i>
<i>-itis</i>	forma sufixada	forma sufixada	sufijo	sufijo	suffix	suffix savant	suffisso	Suffix
<i>-mania</i>	forma sufixada	forma sufixada	elemento compositivo	elemento sufijo	combining form	–	secondo elemento	Suffix

Taula 3. Categories dels morfemes *-itis* i *-mania* als diccionaris.

Aquesta oscil·lació en l’atribució de la categoria és una mostra que al voltant d’aquestes peces, i especialment amb *-itis*, ocorre alguna cosa. Què diferencia *mundialitis* de *tonsillitis* o *dipsomania* de *momioomania*? Són aquests morfemes diferents en unes paraules i en unes altres?

Des del punt de vista morfològic, tant sufixos com formes sufixades comparteixen els trets següents:

- són elements travats amb, almenys, un significat i una funció;
 - necessiten un element a l’esquerra, que pot ser una base lliure o un formant inicial;
 - produeixen estructures binàries amb el nucli a la dreta: *morfologia*, *corredor*.
- Ara bé, també hi ha característiques que els diferencien entre si (Prčić 2008):

	sufixos	formants finals
categoria	classe tancada d’unitats en què s’incorporen rarament pocs membres nous	classe oberta d’unitats en què s’incorporen ocasionalment pocs membres nous, recorrent al fons grecolatí
forma distintiva	no solen ser l’últim morfema a adjuntar-se (<i>genera+ció(n)+al</i>)	no solen anar seguits d’altres morfemes (^(*) <i>foto.fobi(a)+itz(ar)</i>)
restriccions	combinen només amb bases lliures (simples, complexes, compostes, compostes cultes i sintagmàtiques) *prefix + sufix *formant inicial + sufix	poden combinar amb formants inicials, a més de bases lliures (simples, complexes, compostes i compostes cultes)
funció sintàctica	poden canviar la categoria (<i>cercar_v-cerca+dor_N</i>) o mantenir-la (<i>cuplet_N-cuplet+ista_N</i>)	ni la manté ni la canvia: són bases nominals i adjectives sense cap funció
significat semàntic	lèxic, infraespecificat (‘qualitat’, ‘establiment’, ‘causatiu’) o de baixa densitat semàntica	lèxic, d’alta densitat semàntica (‘inflamació’, ‘barca’, ‘veu’)
productivitat	sistemàtica (els sufixos s’usen de manera regular i sistemàtica, amb graus de freqüència que varien dels uns als altres)	no sistemàtica (els formants hi són i s’hi recorre quan se’ls necessita: <i>-cracy</i> , <i>-graphy</i> , <i>-thon</i> hi són per usar-se, i s’usen, amb graus de freqüència diferents; l’ús repetit d’un formant pot evolucionar cap a un patró morfosemàntic)

Taula 4. Diferències entre sufixos i formes sufixades.

Aquestes diferències fan que, segons Prčić (2008), no es pugui justificar un tractament homogeneïtzador, sigui en la direcció que sigui. Tanmateix, les raons més importants es basen en l'origen etimològic, tot i que això no evita que en algunes ocasions se'ls hagi atribuït la categoria arbitràriament.

Analitzem a continuació els neologismes formats amb *-itis* i *-mania* per determinar si les característiques que presenten confirmen el seu estatus etimològic o bé hi ha indicis per canviar-lo o diferenciar-lo.

3.1. EL MORFEMA *-ITIS*

Com a formant culte *-itis* amb el significat original d' 'inflamació' és força productiu: el *DIEC2* inclou 135 entrades amb aquest formant, com ara *artritis*, *cellulitis*, *hepatitis*, etc. Això no obstant, al costat d'aquestes formes, molt conegudes, i d'altres que tenen un primer formant transparent com *acnitis*, *ganglionitis*, *esofagitis*, també trobem exemples molt opacs per a un parlant no especialista en medicina o en grec: és molt probable que els parlants desconeguin què vol dir *blefaritis* 'inflamació de la vora ciliar de les parpelles', *colpitis* 'inflamació de la vagina', *sarcitis* 'inflamació del teixit muscular', *telitis* 'inflamació del mugró' o *tonsillitis* 'amigdalitis'. En canvi, no s'observen dificultats a l'hora d'entendre paraules com *dissenyitis*, *transfuguitis* o *futbolitis*. De fet, es tracta d'un element força freqüent en la formació de paraules en català i en altres llengües, tal com recull Feine (2003: 439):¹⁷

*-itis*_{GS}-Kombinationen^[18] zeichnen sich durch Kreativität und Originalität aus und sind nicht auf die Deutsche Sprache beschränkt, sondern zeigen sich auch im Englischen und Französischen.

En català, els neologismes lexicogràfics recollits per l'Observatori es combinen de manera aclaparadora amb bases que no són formants cultes ni especialitzades mèdica-ment, que, de fet, tenen una presència puntual: el 95 % de casos es tracta de formacions que s'allunyen del patró estàndard. Vegem-ne alguns exemples:

- La majusculitis no s'atura, com es pot veure, en els substantius que donen referència de la notícia. [A*uvi*, 26/10/1993]
- Això obliga a reduir la velocitat, i fins i tot a aturar-se, fet que pot afavorir la prudència però que en alguns trajectes crea en els conductors una ronditis que els incomoda. [El *Periódico*, 3/07/2011]
- La mamitis, possible causa de nul·litat matrimonial. [A*ra*, 14/03/2014]

17. Vegeu també Lüdeling i Evert (2005) per a l'alemany i García Platero (2015) per al castellà, entre d'altres.

18. Feine (2003) distingeix dos *-itis*, segons si es tracta de l'ús especialitzat —*itis*_{MFS} (= *medizinische Fachsprache* 'llenguatge d'especialitat mèdic' — o bé general —*itis*_{GS} (= *Gemainsprache* 'llengua comuna') —.

En els exemples anteriors, veiem com *-itis* s'adjunta a noms comuns simples, però també a una base marcada pel registre com *mama*. Però la seva capacitat de combinació encara va més enllà i també el trobem amb noms truncats, noms propis (de persona o marques registrades), adjectius, noms construïts, verbs o, fins i tot, compostos cultes:

- Ens descobrim submergits en el que podríem denominar la progreitis, una mena de malaltia consistent a ser, cada u, més progre que tots els altres. [Avui, 25/06/1994]
- Si pateixes madonnitis i estàs boig per la deessa del pop, Madonna, et donem l'oportunitat de participar en el nou i original club, especialment fet per a tu. [Avui, 5/02/1997]
- Una doctora de l'hospital Universitari de Granada explica el primer cas que coneix de whatsappitis, que és com ha batejat la tendinitis patida per una pacient, metgessa d'urgències, que va escriure durant sis hores, la nit de Nadal passada. [La Vanguardia, 26/03/2014]
- Deixadesa, gandulitis o ineptitud? [El Drac. Revista d'informació bisbalenca, 1/01/2005]
- Ni m'han escandalitzat, perquè són fàcils de comprendre si hom no es deixa embolicar amb la retòrica de la participacionitis. [Avui, 8/01/1999]
- No només la reina Isabel és reticent a l'abracitis. [La Vanguardia, 21/08/2016]
- No caducarà mai, a pesar de la geografitis, aquesta malaltia ja extirpada pròpia de personatges situats al sud-est de si mateixos, que pateixen alguns prohoms locals. [El Temps, 13/03/1995]

Tots aquests contextos comparteixen un tret: es tracta de paraules marcades estilísticament; són formacions iròniques, lúdiques, humorístiques, en què preval un to col·loquial i informal, especialment en contrast amb les paraules formades «canònicament» amb l'*-itis* mèdic, absents totalment d'aquests valoratius. De fet, des del punt de vista semàntic, es passa del valor d'«inflamació» al d'«afició desmesurada (inflada?) o exagerada cap a algú o alguna cosa», i per aquest motiu s'afegeix un ús figurat de valoració negativa que aporta a la paraula nova.

3.2. EL MORFEMA -MANIA

A diferència d'*-itis*, els compostos amb el formant *-mania* tenen una presència menor en el diccionari: en el *DIEC2* se'n documenten només 26, i, en canvi, és un dels morfemes finals més productius. De la mateixa manera que ocorria amb *-itis*, és probable que hi hagi compostos documentats, com *eteromania* «desig morbós de prendre èter com a estimulants» o *opsomania* «desig morbós desmesurat de certa mena d'aliments», que siguin opacs per als parlants, mentre que *beatlemania* sigui percebuda com una paraula «normal». Cal afegir, a més, que el fet que el formant *-mania* coincideixi formalment amb una paraula del català facilita aquesta percepció. Tanmateix, com amb *-itis*, cal tenir en compte que el formant grec té un significat mèdic molt marcat de «psicosi» que no es correspon amb el significat que trobem en els neologismes documentats en els mitjans.

Ara bé, si *-itis* presentava una capacitat alta de combinar amb bases de tipus morfològic divers, la versatilitat de *-mania* és encara superior, per tal com s'adjunta sobretot a noms propis, ja siguin de persones o títols de sèries, bases truncades, sigles o, fins i tot, manlleus:

- Per una banda, el mite d'Evita s'ha vist reforçat fins al punt que es respira una nova evitamania que va des de l'edició de noves biografies... [*El Temps*, 4/03/1996]
- La dragonballmania ha atacat el públic infantil i juvenil. [*Diari de Barcelona*, 21/03/1992]
- El programa també inclou un reportatge sobre la dinomania aviat com un extens reportatge sobre el rodatge del film. [*Avui*, 8/10/1993]
- El públic que cada any per aquestes dates experimenta el que ja es coneix com l'arcomania... [*Diari de Barcelona*, 16/04/1990]
- La gala serveix per donar el tret de sortida a les magnífiques exposicions temàtiques de moda (hem vist des de britishmania a superherois) anuals que organitza el Costume Institut del maig a l'agost, i allà s'hi reuneixen el *who is who* de les celebritats. [*Presència*, 19/05/2013]

Des del punt de vista formal, així com en la composició culta canònica entre el primer formant i el segon, quan comença amb consonant, apareix una vocal d'enllaç, en els neologismes trobem pocs mots en què s'incorpora:

- Sens dubte, la momiomania va arribar al súmmum amb el descobriment de la tomba de Tutankamon l'any 1922. [*El Temps*, 7/07/1997]
- Bé per motius de revenja personal, bé per l'extensió d'una autèntica bruixomania, o actitud col·lectiva de pànic. [*El Temps*, 12/02/2002]
- Tot i això, elles rebutgen submergir-se en el seu interior a la recerca de l'esdeveniment que ha desencadenat la seva xocolatomania. [*Teatre BCN*, 1/03/2002]

Altrament, qualsevol base, amb independència de si el so final és vocàlic o consonàntic, pot adjuntar-se a *-mania*, probablement per fer prevaler el nom reconeixible i que el compost resultant sigui transparent:

- La seriemanía recorre el país, tot i les denúncies de la invitació al consum, nefasta per una població que viu en pobresa extrema. [*Diari de Barcelona*, 29/01/1989]
- [...] feliçment contaminats d'una apassionada shakespearemania. [*Avui*, 12/05/1996]
- Tres milions a Suècia, un país de poc més de nou milions d'habitants que viu la larssonmania, incrementada des de divendres amb l'arribada de la primera adaptació al cinema. [*El Periódico*, 2/03/2009]
- Érem una cosa social i recordo una portada de l'AVUI que parlava de la gossosmania. [*Avui*, 1/04/2008]
- Encara que de manera lenta, la phelpsmánia comença a calar a la Xina, un país on la natació és un esport minoritari pels mals resultats històrics dels seus nedadors. [*Diari de Girona*, 17/08/2008]

També s'observa algun cas d'haplologia, tot i que no es dona de manera sistemàtica:

- La tardor de l'any 1989 la batmanía va envair les pantalles de tot el món. [*Diari de Barcelona*, 13/01/1991]

- Podria ser l'eslògan de tots els partits que, entusiasmats amb l'onada d'obamama-nia, anhelen fer somniar els electors i arrencar algunes voluntats de cara al maig. [DBD, 9/02/2009]

L'absència de restricció quant a la base fa que fins i tot s'adjunti a bases agudes:

- La por de contraure la SIDA ha fet sorgir una nova moda als Estats Units, que els seus creadors han anomenat condó-mania. [Diari de Barcelona, 15/12/1991]
- El més important és que des que va començar l'any podem presumir de moyama-nia, mantillamania, berasateguimania o corretjamania, i tant de bo es puguin afegir a la llista molts més tennistes espanyols que estan treballant de valent... [Avui, 23/05/1997]

Aquestes formacions, en definitiva, es poden considerar transgressores i «estranyes», en el sentit que s'allunyen del patró morfosemàntic del formant culte *-mania*: estructuralment les formacions que s'han estudiat no presenten cap mena de restricció i el significat s'allunya de l'expressió d'una patologia i s'acosta al de 'dèria, afecció desordenada i excessiva per alguna cosa'. Tot plegat incideix en el registre, que passa d'estar circumscrit al llenguatge tecnicocientífic formal per passar al registre col·loquial (Urdang 1998, López del Castillo 2002).

3.3. CONTRAST ENTRE *-ITIS* I *-MANIA*

Cabré (2000: 100) ja assenyalava que alguns dels compostos cultes neològics actuals «no són cultismes, sinó que han estat formats expressament per imitació dels processos de composició culta amb una finalitat més aviat expressiva que no pas referencial», fet que explica que, aparentment, hi hagi més compostos cultes en neologia espontània que no pas en neologia planificada. Aquest ús no especialitzat ha propiciat que la composició culta sigui un procés de formació de paraules bastant productiu (Observatori de Neologia 2004), la qual cosa pot haver contribuït a fer que «els parlants incorporin [els formants cultes] en la formació de paraules més com a prefixos i sufixos (per exemple, els casos vistos amb *-teca*, *-itis*, *-oide*), que no pas com a formants cultes» (Observatori de Neologia 2004: 127).

A Bernal / Garcia-Pinos / Milà-Garcia (2016) s'aporten diversos criteris que avalen aquesta consideració:

- Comporten canvis en el procés de formació de compostos cultes; per exemple, els formants sufixats *-cràcia* i *-fòbia* en llengua especialitzada es combinen amb un altre formant culte, mentre que en la llengua general admeten una paraula d'àmbit general.
- Sovint, són neologismes expressius,¹⁹ que afegeixen un valor positiu o negatiu a la paraula (Observatori de Neologia 2004: 126), i que pot arribar a ser irònic. En aquest sentit, Provencio Garrigós (2009: 247-248) apunta, per als prefixos i els sufixos, que les valoracions que transmeten els neologismes

19. Vegeu Llopart / Freixa (2014) per a un revisió exhaustiva de la dicotomia entre neologia denominativa i neologia expressiva.

[...] deben producir un efecto irónico (autoironía, ironía positiva o negativa hacia el oyente, hacia un tercero o hacia la situación (Alvarado Ortega, 2005), que el oyente (lector) debe inferir, y que puede depender de la presencia de otros indicadores (lingüísticos y no lingüísticos) y del contexto (lingüístico, situacional o sociocultural) para la interpretación irónica del enunciado.

- Per tal de conferir aquest nou valor pragmàtic, el formant culte ha d'aparèixer en la posició final en la combinació, per la qual cosa es fa necessària l'aparició d'una vocal d'enllaç que fa que una paraula de la llengua general pugui adjuntar-se a la forma sufixada i que fa que sembli culta, tot respectant que amb les formes sufixades gregues la vocal d'enllaç sol ser *-o-* (*saltòdrom*), mentre que amb les llatines, la vocal d'enllaç és *-i-* (*austericidi*). Tanmateix, aquest requisit no s'aplica a les paraules formades amb *-mania*, que admet qualsevol so final en la base, probablement per facilitar la identificació del referent.
- Els parlants juguen amb aquests formants cultes conscientment, buscant cridar l'atenció del receptor (Guilbert 1975). Els parlants hi poden jugar perquè saben què signifiquen i com fer-los servir, i és aquest coneixement el que els permet transgredir la regla de formació de mots. Pel que fa als lectors o oients, són capaços d'interpretar-los i entendre la motivació darrere d'aquests neologismes gràcies al mateix coneixement que els permet crear-los (Bernal / Sinner 2013: 482):

El efecto humorístico radica en la formación del neologismo, siendo posible su reconocimiento por los conocimientos de los lectores del vocabulario actual, su capacidad de determinar aquello que es arcaico y su conocimiento de las reglas y normas del sistema [...], incluyendo en este conocimiento también el de las posibles incompatibilidades, bloqueos semánticos, etc. Es en estas incompatibilidades y distorsiones donde radica muchas veces lo humorístico: funcionan en la comunicación, es decir, son entendidos por los lectores y resultan divertidos, porque las diferentes partes del neologismos actualizan, en el contexto en cuestión, los dos o más contenidos diferentes y que no aparecen normalmente unidos, pero que en el neologismo son relacionados por el paralelismo con otros elementos léxicos que sirvieron de modelo para la formación del neologismo; es la capacidad del lector de entender el proceso de formación y de ver la analogía con otros elementos de su lengua lo que le permite descifrar el neologismo y captar lo que es divertido.

- Aquestes formacions són efímeres i probablement no transcendiran més enllà del context i registre en què s'han creat. Tot i això, encara que la major part d'exemples són hàpaxs, alguns neologismes sí que gaudeixen de certa freqüència d'aparició (*barcelonitis*, *obamania*, *dinomania*).

Totes aquestes formacions, en definitiva, tenen una càrrega expressiva innegable, determinada per la desviació respecte de les pautes de combinació dels formants, i que es mouen entre el matís pejoratiu i l'irònic, o la suma de tots dos.²⁰ En el cas d'*-itis*, a més, s'observa sovint una reducció vocàlica en el morfema al qual s'adjunta (*mamitis*, *rondi-*

20. Guerrero (1995) i Lázaro Mora (1999) també apunten en aquesta direcció per als casos anàlegs en castellà.

tis, professionitis), cosa que reforça la idea que aquest *-itis* és ja plenament un sufix de la llengua general, que té associat un tret valoratiu, allunyat del tema culte de l'àmbit mèdic. Tots dos sufixos, a més, comparteixen el significat d' 'afició desmesurada per algú o alguna cosa', però es diferencien en la selecció de bases: *-itis* és més versàtil quant a la combinació, mentre que *-mania* es combina majoritàriament amb bases que són noms propis. A més, es distingeixen en un altre tret: si les paraules que es construeixen amb *-itis* designen aficions individuals, es recorre a *-mania* per a les aficions que afecten un col·lectiu nombrós de persones (característica que no té el formant culte original).

A diferència, doncs, del que sostenen Adelstein (1996) i Guerrero / Pérez Lagos (2012), no podem considerar que aquestes formacions neològiques amb *-itis* i *-mania* siguin banalitzacions de formants cultes especialitzats, per tal com més enllà d'una resemantització, hi ha, a més, un canvi de registre i un efecte humorístic que no tenen els originals. Ens hem de preguntar, doncs, si aquestes característiques els fan més neològics que altres i si són bons candidats per entrar a formar part del diccionari. Ens n'ocupem a l'apartat següent.

4. NEOLOGICITAT I DICCIONARIABILITAT DE LES PARAULES AMB MORFEMES TRANSFERITS

La reflexió sobre els criteris per a la diccionarització dels neologismes ha format part de la pràctica lexicogràfica des dels seus orígens, però des de fa uns anys existeix també com a línia d'investigació teòrica en si mateixa (Ishikawa 2006, O'Donovan / O'Neill 2008, Freixa 2016, Sanmartín 2016), i gràcies a això s'han anat identificant criteris per establir quines unitats són més pertinents per a l'actualització dels diccionaris generals. En la reflexió que es porta a terme des de la metalexicografia, la freqüència i l'estabilitat en l'ús encapçalen la llista de criteris, i de vegades també la tanquen, sense haver tingut en compte altres criteris importants de caràcter lexicogràfic, pragmàtic, semàntic o morfològic. Davant d'això, en la pràctica lexicogràfica poques vegades es fan explícits els criteris utilitzats en cada obra per a la inclusió de neologismes, més enllà d'afirmacions de caràcter genèric sobre la voluntat de representar l'ús actual de la llengua.

Els estudis sobre neologia en les llengües naturals que s'acosten al fenomen des de la perspectiva de la confecció de diccionaris solen posar en relació, en general sense major discussió, la diccionariabilitat de les paraules noves amb l'anomenada neologicitat, és a dir, el grau de novetat que suposa un determinat neologisme. Segons s'argüeix, es tracta d'una relació inversa: és a dir, com menys neològica és una forma, més gran és la seva probabilitat d'inclusió en els diccionaris (Sánchez Manzanares 2013).

El focus de la discussió, doncs, se situa en un primer moment en la mesura de la neologicitat de cadascuna de les paraules candidates a ser incorporades en la macroestructura del diccionari, ja que en funció del grau de neologicitat que tinguin es determinarà la pertinència de la seva inclusió en les obres lexicogràfiques. No obstant això, hi ha un acord unànime, en la bibliografia especialitzada més recent, a considerar que la

sanció per incloure una forma neològica en els diccionaris respon a la combinació de diferents criteris. En aquest sentit, Adelstein / Freixa (2013) assenyalen que els criteris per determinar la inclusió de neologismes en els diccionaris es corresponen amb diferents dimensions del lèxic (formals, semàntiques, sociolingüístiques i lexicogràfiques), que cal ponderar d'acord amb el tipus de diccionari en el qual s'han d'incorporar els neologismes.

4.1. CRITERIS DE DICCIONARITZACIÓ

Per establir els criteris sobre diccionarització, els treballs publicats en aquest àmbit tenen en compte la combinació de factors relacionats amb la freqüència d'ús i l'estabilització; amb el caràcter neològic, que es concreta en factors formals i semàntics; i amb la sanció en altres fonts lexicogràfiques de prestigi, que examinem a continuació.

4.1.1. *El criteri de freqüència*

Diversos autors (Barnhart 1985, Cook 2010, O'Donovan / O'Neill 2008, Ishikawa 2006, entre d'altres) consideren una freqüència d'ús elevada el criteri bàsic per a l'ingrés d'un neologisme en els diccionaris de llengua. No obstant això, autors com Freixa (2016) proposen que no ha de ser pres com a criteri únic, sinó que la freqüència d'ús és un criteri bàsic que actua com a primer filtre de diccionarització: tots els neologismes que s'incorporen en un diccionari han de ser freqüents, encara que no necessàriament tots els neologismes freqüents han d'entrar en el diccionari; entre els freqüents, tindran entrada en els diccionaris només aquells neologismes que compleixin altres criteris de diccionariabilitat.

Així mateix, cal tenir en compte que la freqüència d'ús d'una unitat lèxica és en si un criteri complex, ja que s'ha de dimensionar en relació amb el comportament temporal —estabilitat de la freqüència sostinguda en el temps— i de distribució de la unitat en diferents tipus de text, registres i varietats geogràfiques, de manera que, com més gran sigui el rang de situacions d'ús en què es fa servir una paraula, més gran és la probabilitat que s'incorpori a la llengua, raó de la seva inclusió al diccionari. En virtut d'això, s'ha proposat una conceptualització complexa de la freqüència que atén cinc factors:

1. *Freqüència absoluta d'ús.* A major freqüència d'un neologisme, majors són les seves possibilitats d'estabilització en la llengua i, per tant, més gran és el seu grau de diccionariabilitat.

2. *Extensió d'ús.* Els neologismes són més diccionaritzables si es fan servir de manera igualment freqüent en textos de tipologia diferent (Metcalfe 2002, Ishikawa 2006). Cook (2010) matisa, però, que les paraules de registres no especialitzats tenen més probabilitats d'estabilitzar-se en l'ús, ja que han passat a formar part de la llengua general, tot i que reconeix que determinades àrees (com la medicina, l'economia o el medi ambient, per exemple) tenen més probabilitats que d'altres.

3. *Estabilitat en l'ús.* El canvi lèxic està subjecte als canvis en la societat i l'ús d'un neologisme pot anar lligat a fenòmens socials o culturals passatgers; així, neologismes amb una freqüència molt elevada en un moment donat poden caure en desús quan la realitat que els ha donat carta de naturalesa desapareix. Per això, l'ús freqüent sostingut en el

temps constitueix un índex d'estabilització de la forma neològica i, per tant, actua a favor de la seva diccionariabilitat (Metcalf 2002, Adelstein / Freixa 2013, Freixa 2016).

4. *Canvi longitudinal en la freqüència.* L'ús creixent d'una paraula amb el pas del temps mostra una tendència a la seva estabilització en l'ús, per la qual cosa és també un criteri de diccionariabilitat (Metcalf 2002, Ishikawa 2006); també ho és que l'augment en l'ús no sigui progressiu sinó que una unitat passi de tenir un caràcter merament testimonial a una elevada freqüència d'ús. El canvi longitudinal en la freqüència indica que un vocable existent en l'ús ha passat a ser un vocable necessari.

5. *Extensió (geogràfica) en l'ús.* Els neologismes que s'utilitzen en dialectes particulars difícilment passen a formar part de la llengua general, de manera que s'ha considerat que els neologismes usats en diferents varietats geolèctals són millors candidats a ser recollits en diccionaris generals de llengua (Adelstein / Freixa 2013).

En definitiva, la freqüència d'ús d'una unitat lèxica s'ha de relativitzar en funció de paràmetres que tinguin en compte les variants dialectals, diafàsiques i diatràtiques que permetin refinar les mesures i determinar l'extensió de l'ús d'una unitat lèxica; només d'aquesta manera és possible obtenir una imatge plena de la seva estabilització en l'ús, que constitueix el primer filtre per determinar la incorporació dels neologismes en els diccionaris de llengua.

4.1.2. *El criteri formal*

Un altre dels arguments adduïts per determinar el grau de diccionariabilitat d'un neologisme es basa en el procés de formació de la paraula nova segons la seva conformitat amb les regles de la llengua. En aquest sentit, des de la perspectiva de la neologicitat s'ha postulat que el caràcter transgressor d'un neologisme és un factor que contribueix a augmentar el sentiment neològic —és a dir, la percepció per part dels parlants que es tracta d'una paraula nova—, la qual cosa afecta les seves possibilitats d'estabilització en l'ús (Estopà 2015, Bernal 2015). Per això, Freixa (2010) argumenta que la qualitat de transgressió d'un neologisme és un factor que afecta inversament les seves possibilitats de diccionarització o que fins i tot pot suposar la seva exclusió: algunes paraules poden forçar una regla i, amb el temps, provocar una ampliació d'aquesta regla; en canvi, altres paraules transgredeixen les regles per obtenir resultats cridaners, de vegades agramaticals i per tant no diccionaritzables. En definitiva, doncs, com més es respectin les regles de formació de la llengua són més grans les possibilitats que la nova unitat lèxica es consolidi en l'ús i, per tant, hagi de ser repertoriada en les obres lexicogràfiques (Sánchez Manzanares 2013).

No obstant això, Adelstein / Freixa (2013) i Freixa (2016) constaten que els diccionaris són poc sistemàtics en la inclusió de formes derivades regulars de significat previsible. La proposta de les autores és que s'haurien d'incloure sempre que siguin freqüents i presentin algun grau d'impredictibilitat en algun dels aspectes següents:

- Quan es produeix una restricció semàntica.
- Si en l'ús alternen diferents variants amb distribució geogràfica diversa.
- Quan presenten algun tipus d'impredictibilitat ortogràfica.

4.1.3. *El criteri semàntic*

Des del punt de vista semàntic, es donen dos supòsits: en primer lloc, normalment s'advoca per la diccionarització dels neologismes que presenten impredictibilitat semàntica, apuntada a § 4.1.2, i, en segon lloc, es defensa l'entrada d'una paraula quan cobreix una necessitat denominativa, en el sentit que designa una realitat nova. Pel que fa al primer supòsit, s'accepta implícitament la idea que, com menys predictable sigui el significat d'una unitat lèxica, major serà el seu grau de diccionariabilitat; pel que fa al segon, es té en compte fonamentalment la competició de la forma neològica amb una alternativa existent en la llengua.

Pel que fa a la transparència semàntica, Freixa (2016) i Adelstein / Freixa (2013) observen que el significat d'un derivat és més difícil de predir si s'ha format a partir d'una base que és al seu torn també neològica, o bé quan es forma a partir d'una base polisèmica i pren un significat que no és el més prototípic o prominent de la base, de manera que conclouen que la impredictibilitat semàntica actua com un argument a favor de la diccionariabilitat. Pel que fa a la necessitat denominativa, és comunament acceptat que la inexistència d'una paraula alternativa a la llengua per designar la mateixa realitat és un fet que afavoreix l'èxit d'un neologisme i, per tant, la seva estabilització, que és el pas previ necessari per a la seva diccionarització (Sánchez Manzanares 2013, Adelstein / Freixa 2013). Sembla, però, que des del punt de vista de l'estabilització en l'ús es tracta d'una qüestió fonamentalment de tall sociolingüístic, és a dir, que hi hagi la necessitat de la paraula nova en el model de comunicació en el qual s'inclou (Auger / Rousseau 1984). Per això, l'existència d'una variant alternativa pot no suposar un obstacle sinó ser un estímul en determinades circumstàncies (Cook 2010).

4.1.4. *El criteri documental*

La bibliografia especialitzada, tal com ha vingut fent la pràctica lexicogràfica, ha examinat també com a criteri per mesurar la diccionariabilitat la inclusió d'un neologisme determinat en altres diccionaris de prestigi. En concret, Freixa (2016) proposa considerar com a factor a favor de la diccionarització dels neologismes la seva inclusió en fonts lexicogràfiques d'altres llengües, mentre que per a l'espanyol Adelstein / Freixa (2013) addueixen que també s'ha de tenir en compte la inclusió de la veu en diccionaris d'americanismes, ja siguin integrals o diferencials.

4.2. SOBRE LA NEOLOGICITAT

Des de fa uns anys, s'ha iniciat una línia d'estudis (Sablayrolles 2006, Bouzidi 2010, Sánchez Manzanares 2013, Freixa 2010 i 2016, etc.) que parteix de l'assumpció que la neologicitat és un concepte real i escalar, que es pot manifestar de diverses maneres, i que presenta unes característiques relatives associades que s'articulen al voltant de tres eixos: el temps, la freqüència i el sentiment neològic.

El temps es refereix a l'establiment de quant de temps perdura el sentiment de novetat. Molts neologismes s'installeixen en la llengua molt ràpidament i el seu ús es generalitza molt fàcilment, com apunta Bouzidi (2010) a propòsit de paraules com *sida*, *clip* i *zapper*

‘fer zàping’ en francès, llengua en què van perdre la neologicitat molt ràpidament. Per la seva banda, Sánchez Manzanares (2013) i Sanmartín (2016) recullen que el període més o menys acceptat per parlar de la consolidació d’una paraula en l’ús és de 10 anys; però, tanmateix, com apunta Sablayrolles (2006), es posi el període que es posi (5-10 anys) sempre es podrà falsar.

La freqüència, per la seva banda, és una arma de doble tall, que reforça el criteri de neologicitat quan la freqüència és baixa, però erosiona la neologicitat d’una paraula si presenta una freqüència alta. I, finalment, el sentiment neològic, que ha de ser compartit i col·lectiu segons Rey (1976), és un tret que pot anar lligat al mode (escrit o oral) o a una àrea temàtica concreta, i que és deutor del procés d’estabilització en la llengua i diccionarització, que n’és la culminació. En paraules de Bouzidi (2010: 30): «le mot est nouveau dès l’instant de sa création jusqu’à son admission dans un dictionnaire general». O, en paraules de Crystal (2019: 142), fins al moment en què la percepció de novetat desapareix (o perquè desapareix la paraula): «A neologism stays new until people start to use it without thinking, or alternatively until it falls out of fashion and they stop using it altogether».

Sigui com sigui, determinar el grau de neologicitat és una tasca força difícil, per tal com el sentiment neològic és clarament subjectiu i varia d’individu a individu (Solé 2002, Sablayrolles 2009), perquè depèn del coneixement del món i de la llengua que tenen, que varia amb l’edat i l’experiència acumulada. Com sosté Sablayrolles (2003: 165), el concepte de *novetat* és necessàriament relatiu: «la nouveauté n’existe pas en soi, mais par rapport à quelque chose d’autre [...] à ce que existe avant elle [...]. C’est souvent par contraste avec son environnement que se manifeste la nouveauté». En aquest contrast, tal com apunta Freixa (2010), cal tenir en compte que el que és neològic és el que Rey (1976, 1988) considera un «sentiment de novetat», que va lligat al que és cridaner, sorprenent, no esperable.

En aquest context, Cabré *et al.* (2004) proposen aplicar una sèrie de filtres generals i específics, que s’haurien de ponderar per establir priorititzacions entre uns i altres (Estopà 2015), que permeten orientar sobre el grau de neologicitat d’una paraula:

- generals
 - documentació en altres fonts
 - generals
 - diccionaris de neologismes
 - altres llengües
 - freqüència
 - variació formal
- específics
 - grau de predictibilitat de la regla amb què s’ha format: a priori, són menys neològiques les unitats formades per prefixació, sufixació i composició (Estornell 2009), perquè són més prominents semànticament (Varo 2013); per tant, són més neològiques les paraules que incorporen:
 - prefix/sufix nou
 - base neològica
 - transgressió de la regla
 - connotacions pragmàtiques

Aplicant els filtres generals al corpus d'anàlisi, obtenim els resultats següents:

documentació lexicogràfica ²¹	
diccionaris generals	gandulitis (<i>GD62</i>)
diccionaris de neologismes	–
diccionaris d'altres llengües	<ul style="list-style-type: none"> • balcòning (<i>DUE4</i>), pònting (<i>Alvar2</i>, <i>DUE4</i>, <i>DLE</i>) • mamitis (<i>DUE4</i>) • aznarmania (<i>Alvar2</i>), batmania (<i>Alvar2</i>), beatlemania (<i>DUE4</i>), dinomania (<i>Alvar2</i>)
freqüència	
2-5 ocurrencies	<ul style="list-style-type: none"> • diàling (2), pànxing (2) • barcelonitis (5), basquitis (3), whatsappitis (2) • alonsomania (2), batmania (3), bricomania (2), condómania (2), dinomania (2), obamamania (2), ronaldomania (2), songokumania (2)
6-10 ocurrencies	<ul style="list-style-type: none"> • madriditis (8) • balcòning (8)
11 o més	<ul style="list-style-type: none"> • pònting (14) • beatlemania (12)

Taula 5. Filtres generals per a la neologicitat.

Els filtres generals mostren que aquestes formacions amb morfemes transferits són molt neològiques perquè són poc presents als diccionaris, per diversos motius: d'una banda, es tracta de paraules amb poc recorregut: la majoria són hàpaxs, o ocasionalismes (Christofidou 1994), que només han aparegut una vegada (si més no, en el corpus de l'Observatori), amb la qual cosa el criteri de freqüència, que reforçaria la seva estabilització i, doncs, la seva diccionariabilitat, només es podria aplicar a quatre paraules: *madríditis*, *balcòning*, *pònting* i *beatlemania*.

Inversament, si anem els filtres específics, que es basen en criteris morfosemàntics i pragmàtics, es confirma que les paraules formades amb aquests morfemes comparteixen característiques:

- *-ing* i *-gate* són sufixos nous en català, per la qual cosa són més neològics;
- *-itis* i *-mania* transgredeixen les pautes de bona formació que tenen si els considerem formants, tant des del punt de vista formal com semàntic, però si considerem

21. Per a la documentació lexicogràfica s'han consultat els diccionaris següents: com a diccionaris generals, *GD62* i *VOX*; com a diccionaris de neologismes, *DPN* i Observatori de Neologia (2004); com a diccionaris d'altres llengües, *DUE4*, *DLE* i *Alvar2* —de neologismes— per al castellà, *OED* per a l'anglès, *Duden* per a l'alemany, *Lo Zingarelli* per a l'italià i *Le Grand Robert* per al francès. Els resultats són molt escadussers, tot i que val a dir que alguns diccionaris incorporen entrades anàlogues que no coincideixen amb els del nostre corpus. Per exemple, el *GD62* inclou *reunionitis* i *assembleïtis*; el *DUE4*, *mamitis*, *titulitis*; l'*OED*, *Americanitis*, *computeritis*, *Mondayitis*, *balloonomania*, *polkamania*, *Gorbymania* (de Gorbaxov), etc.

que són afixos nous, de la mateixa manera que *-ing* i *-gate*, es tracta de formacions regulars i transparents tant morfològicament com semànticament;²²

- tots quatre morfemes aporten un ús col·loquial lúdic a la paraula que formen.

Tenint en consideració aquestes observacions, podem concloure que les paraules construïdes amb aquests morfemes tenen un índex de neologicitat alt i, en canvi, en general són poc diccionaritzables, tot i que algunes presenten una freqüència prou alta per ser incloses en un diccionari. Això no obstant, també cal tenir en compte que el tractament de la col·loquialitat en els diccionaris catalans és encara deficient i representa un escull que cal superar (Bernal / Freixas, en premsa), i tot i que el *DIEC2* ha obert discretament la porta a algunes paraules de nivells més baixos, resulten insuficients per a les necessitats de la societat actual, que ja no es restringeixen només a l'àmbit informal, sinó que han traspassat la frontera i aquestes necessitats s'han diversificat:²³ ja no es tracta només de saber si *pipa* 'llavor de gira-sol' és o no al diccionari o si *guai* és admissible en alguns contextos, sinó que creadors, traductors, correctors, etc., troben a faltar que des de l'Acadèmia se sancioni també sobre aquestes paraules (Ortega 2015, Vidal 2020).

5. CONCLUSIONS

Tot i que les formacions amb morfemes transferits tenen una productivitat diversa i que els parlants tendeixen a crear paraules efímeres que, normalment, no van gaire més enllà del context comunicatiu que les ha propiciat, cal tenir també en compte, com diu Mattiello (2018: 28), que «[S]peakers rarely produce new forms on the basis of no longer productive patterns». Això vol dir que tot i que les paraules aïlladament, excepte alguns pocs casos, no compleixen els requisits per poder ser incorporades als diccionaris, el patró sí que els compleix, per la qual cosa sembla justificat crear entrades pròpies per a almenys tres d'aquests nous sufixos: *-ing*, per una banda, i *-itis* i *-mania*, per l'altra, en entrades diferenciades dels formants, com ja fan alguns diccionaris, i deixant, per ara, *-gate* de banda, ja que té una presència esparsa i molt menys estable que els altres, tal com proposem a continuació:²⁴

-ing [*colloquial*] [*irònic*] Sufix que s'adjunta a noms i verbs que significa 'acció pretesament esportiva'. Ex.: *sòfing*, *pànxing*, *pènquing*.

-itis^l MEDICINA Forma sufixada que prové del grec *-itis* 'inflamació', utilitzada en la formació de mots mèdics per a designar una malaltia inflamatòria. Ex.: *artritis*, *faríngitis*.

22. Segons Aitchison (1987), una de les característiques clau dels neologismes és la transparència: els parlants afavoreixen les noves formacions que són fonològicament, morfològicament i semànticament transparents.

23. Bassols (2009), per exemple, assenyalava que també la llengua dels mitjans s'ha col·loquialitzat.

24. En altres treballs ja hem assenyalat les deficiències amb què es tracten els afixos en general i els sufixos en particular en els diccionaris, tant en català com en altres llengües: vegeu Bernal (2000, 2007), per exemple, o Pena (1994-1995), entre d'altres.

*-itis*² [*colloquial*] [*despectiu*] Sufix que s'adjunta a substantius que significa 'afició desmesurada o exagerada d'una persona per algú o alguna cosa'. Ex.: *gandulitis, majusculitis, titulitis*.

*-mania*¹ Forma sufixada del mot grec *manía*, que significa 'mania, bogeria'. Ex.: *cleptomania, megalomania, piromania*.

*-mania*² [*colloquial*] [*despectiu*] Sufix que s'adjunta a noms (i especialment, noms propis) que significa 'afició desmesurada o exagerada que manifesta un grup nombrós de persones per algú o alguna cosa'. Ex.: *beatlemania, dinomania, musicalmania*.

Amb aquestes entrades doncs, el diccionari donaria compte del seu ús efectiu en la llengua i la seva potencialitat a l'hora de formar paraules noves. En paraules de Bagasheva / Stamenov (2013: 76): «lexical inventiveness [...] reveals the output of human ingenuity, which involves knowledge of the system and an ability to shuffle the elements around, either by strictly observing the rules or challenging them».

Amb aquest treball hem mostrat, d'una banda, que en contra de la idea generalitzada que els afixos d'una llengua constitueixen una llista tancada, el català n'ha incorporat de nous per mitjà de la transferència de llengua o de categoria. En aquesta transferència (i incorporació) de morfemes, a més, es crea un efecte pragmàtic que afecta el registre i es passa del registre estàndard o científic al col·loquial, amb matisos afegits d'ironia i pejoració, i que és aplicable a altres peces, especialment formants cultes (que potser ja no ho són tant), com *-leg -loga / -logia* (*iecòleg, rumorologia*), *-metre* (*pacenciòmetre, xutòmetre*) o *-cràcia* (*deutecràcia, gamberrocràcia*), per exemple, tot i que cal dedicar-los un estudi més aprofundit (Bernal / Garcia-Pinos / Milà-Garcia 2016). De l'altra, hem vist com les paraules que es formen amb aquests morfemes transferits tenen un índex alt de neologicitat i, en canvi, són poc diccionaritzables, per tal com majoritàriament són paraules que s'usen en contextos comunicatius puntuals; tanmateix, defensem que, si més no, el diccionari ha de recollir entrades per a aquests sufixos, amb informació sobre les bases amb les quals s'adjunta, el significat semàntic i l'efecte pragmàtic que aporten, per tal de donar compte de construccions que es donen en la llengua i que són una mostra d'expressió de l'originalitat i la creativitat dels parlants, que utilitzen com a mitjà d'ironia o crítica, per cridar l'atenció del receptor.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ADELSTEIN, Andreína (1996): «Banalización de términos con formantes de origen grecolatino», dins *Actas del V Simposio de Riterm*. Ciutat de Mèxic: El Colegio de México / Unión Latina. En línia: <<http://www.riterm.net/5simposio/adels.htm>>. [Consulta: 12 de juny de 2019.]
- ADELSTEIN, Andreína / FREIXA, Judit (2013): «Criterios para la actualización lexicográfica a partir de datos de observatorios de neología». Comunicació presentada al *Congreso Internacional El Diccionario: neología, lenguaje de especialidad, computación*, 28-30

- d'octubre de 2013. Mèxic: Ciudad de México. En línia: <<https://repositori.upf.edu/handle/10230/34891>>. [Consulta: 12 de juny de 2019.]
- AITCHISON, Jane (1987): *Words in the Mind. An Introduction to the Mental Lexicon*. Oxford: Basil Blackwell.
- Alvar2 = ALVAR EZQUERRA, Manuel (2004): *Nuevo diccionario de voces de uso actual*, 2a ed. Madrid: Arco/Libros.
- AUGER, Pierre / ROUSSEAU, Louis-Jean (1984): *Metodología de la investigación terminológica*. Màlaga: Universidad de Màlaga.
- BAGASHEVA, Alexandra / STAMENOV, Christo (2013): «The ludic aspect of lexical inventiveness», *Quaderns de Filologia. Estudis lingüístics* XVIII, p. 71-82.
- BARNHART, David K. (1985): «Prizes and pitfalls of computerized searching for new words for dictionaries», *Dictionaries* 7, p. 253-260.
- BARRERA, Mariona / ALSINA, Queralt / FERNÁNDEZ, Alejandro / FONT, Marc (2015): «La neologia per manlleu», dins FREIXA, Judit / BERNAL, Elisenda / CABRÉ, M. Teresa (ed.): *La neologia lèxica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 147-169.
- BASSOLS, Margarida (2009): «El colloquial dels mitjans», dins BASSOLS, Margarida / SEGARRA, Mila (ed.): *El colloquial dels mitjans de comunicació*. Vic: Eumo, p. 11-20.
- BERNAL, Elisenda (1997): *Els sufixos verbalitzadors del català. Descripció sintacticosemàntica* [treball de recerca]. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra.
- BERNAL, Elisenda (2000): *Els sufixos verbalitzadors del català. Relacions semàntiques i diccionari* [tesi doctoral]. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra.
- BERNAL, Elisenda (2007): «Diccionario y gramática: propuestas para un diccionario digital», dins CAMPOS SOUTO, Mar / CONDE, Eugenia / PÉREZ PASCUAL, José Ignacio / PORTO DAPENA, José-Álvaro (ed.): *Reflexiones sobre el diccionario*. A Coruña: Universidade da Coruña, p. 165-180.
- BERNAL, Elisenda (2015): «Ser o no ser: els neologismes i la percepció dels parlants, entre la normalitat i la raresa», dins SINNER, Carsten / WIELAND, Katharina (ed.): *Norma, ús i actituds lingüístiques. El paper del català en la vida quotidiana*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, p. 61-73.
- BERNAL, Elisenda / CABRÉ, M. Teresa / FREIXA, Judit (2015): «Presentació», dins FREIXA, Judit / BERNAL, Elisenda / CABRÉ, M. Teresa (ed.): *La neologia lèxica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 9-11.
- BERNAL, Elisenda / DECESARIS, Janet (2006): «Nominalitzacions deverbals: distribució formal i semàntica», dins *Actes del VII Congrés de Lingüística General* [CD-ROM]. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.
- BERNAL, Elisenda / DECESARIS, Janet (2010): «La lexicografía digital al servicio de la morfología: los sufijos agentivos del catalán o la rivalidad bien entendida», dins CASTILLO CARBALLO, M. Auxiliadora / GARCÍA PLATERO, Juan Manuel (coord.): *La lexicografía en su dimensión teórica*. Màlaga: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Màlaga, p. 59-77.
- BERNAL, Elisenda / FREIXAS, Martí (en premsa): «Getting informality into the dictionary: colloquial neologisms».

- BERNAL, Elisenda / GARCIA-PINOS, Eva / MILÀ-GARCIA, Alba (2016): «La gràcia és al final: la colloquialització dels compostos cultes», dins OBSERVATORI DE NEOLOGIA (ed.): *Mots d'avui, mots de demà*. Barcelona: IULA, Institut de Lingüística Aplicada, CER. Universitat Pompeu Fabra / Documenta Universitaria, p. 73-85.
- BERNAL, Elisenda / SINNER, Carsten (2013): «Neología expresiva: la formación de palabras en *Mafalda*», dins CASANOVA, Emili / CALVO, Cesáreo (ed.): *Actes del 26é Congrés de Lingüística i Filologia Romàniques (València, 6-11 de setembre de 2010)*: Berlín: Walter de Gruyter, vol. III, p. 479-496.
- BOUZIDI, Boubakeur (2010): «Néologicité et temporalité dans le processus néologique», *Algérie* 9, p. 27-36.
- BUENAFUENTES DE LA MATA, Cristina (2007): *Procesos de gramaticalización y lexicalización en la formación de compuestos en español* [tesi doctoral]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- CABRÉ, M. Teresa (2000): «La neologia com a mesura de la vitalitat interna de les llengües», dins CABRÉ, M. Teresa / FREIXA, Judit / SOLÉ, Elisabet (ed.): *La neologia en el tombant de segle. I Simposi sobre Neologia (18 de desembre de 1998) i I Seminari de Neologia (17 de febrer de 2000)*: Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, p. 85-108.
- CABRÉ, M. Teresa / DOMÈNECH, Ona / ESTOPÀ, Rosa / FREIXA, Judit / SOLÉ, Elisabet (2004): «La lexicografia i la identificació automatitzada de neologia lèxica», dins BATTANER, Paz / DECESARIS, Janet (ed.): *De Lexicografia. Actes del I Symposium Internacional de Lexicografia, 16-18 maig de 2002*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, p. 287-294.
- CASELLAS, David (2001): «L'aparició d'un nou sufix», *Llengua Nacional* 34, p. 20.
- CHRISTOFIDOU, Anastasia (1994): *Okkasionalismen in poetischen Texten: eine Fallstudie am Werk von O. Elytis*. Tübingen: Gunter Narr.
- COLOMER, Rosa / FARGAS, F. Xavier (2003): «El tractament dels manlleus en la terminologia catalana: criteris i noves perspectives», *Revista de Llengua i Dret* 40, p. 61-88.
- COOK, C. Paul (2010): *Exploiting Linguistic Knowledge to Infer Properties of Neologisms* [tesi doctoral]. Toronto: University of Toronto.
- CRYSTAL, David (2019): *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*, 3a. ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- DIEC2 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007): *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició. Barcelona: Edicions 62 / Enciclopèdia Catalana. En línia: <<http://dlc.iec.cat>>.
- DIXON, Robert M. W. (2014): *Making New Words. Morphological Derivation in English*. Oxford: Oxford University Press.
- DLE = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA; Asociación de Academias de la Lengua Española (2014): *Diccionario de la lengua española*, 23a ed. Madrid: Espasa. En línia: <<http://dle.rae.es>>.
- DPN = OBSERVATORI DE NEOLOGIA (1998): *Diccionari de paraules noves*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Duden = *Deutsches Universalwörterbuch*, 8a ed. Mannheim: Bibliographisches Institut, 2015. En línia: <<https://www.duden.de/>>.
- DUE4 = MOLINER, María (2017): *Diccionario de uso del español*, 4a ed. Madrid: Gredos.

- ELIASSON, Stig (2018): «What do languages refrain from copying morphology? On structural obstacles to morphological borrowing», dins GÖTZSCHE, Hans (ed.): *The Meaning of Language*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Publishing Scholars, p. 46-86.
- ESTOPÀ, Rosa (2015): «Sobre neologismos y neologicidad: reflexiones teóricas con repercusiones metodológicas», dins ALVES, Ieda Maria / SIMÕES PEREIRA, Eliane (ed.): *Neologia das Línguas Românicas*. São Paulo: CAPES / Humanitas, p. 111-150.
- ESTORNELL, María (2009): *Neologismos en la prensa: criterios para reconocer y caracterizar las unidades neológicas*. València: Universitat de València.
- FARGAS, F. Xavier / PALOMA, David (2005): «Els mitjans de comunicació en català i la naturalització del sufix *-ing* en la formació de mots», *Els Marges* 75, p. 87-98.
- FEINE, Angelika (2003): «Fußballitis, Handyritis, Chamäleonitis *-itis*-Kombinationen in der deutschen Gegenwartssprache», *Sprachwissenschaft* 28 (4), p. 437-466.
- FRADIN, Bernard (2000): «Combining forms, blends and related phenomena», dins DOLESCHAL, Ursula / THORNTON, Anna M. (ed.): *Extragrammatical and Marginal Morphology*. Munic: LINCOM Europa, p. 11-59.
- FREIXA, Judit (2010) «Paraules amb rareses», *Terminàlia* 1, p. 7-16.
- FREIXA, Judit (2016): «Reagrupamiento lexicográfico de neologismos frecuentes», dins BERNAL, Elisenda / TORNER, Sergi (ed.): *Relaciones morfológicas y diccionario*. A Coruña: Universidade da Coruña, p. 95-113.
- FUHRHOP, Nanna (1998): *Grenzfälle morphologischer Einheiten*. Tübingen: Stauffenburg-Verlag.
- GALINSKY, Hans (1963): «Stylistic aspects of linguistic borrowing. A stylistic view of American elements in modern German», *Jahrbuch für Amerikastudien* 8, p. 98-135.
- GARCÍA PLATERO, Juan Manuel (2015): «La motivación léxica en el ámbito de la glosodáctica», *ELUA* 29, p. 155-170.
- GDLC = *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. En línia: <<http://diccionari.cat>>.
- GD62 = LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís (2000): *Gran diccionari 62 de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- GUERRERO, Gloria (1995): *Neologismos en el español actual*, 2a ed. Madrid: Arco/Libros.
- GUERRERO, Gloria / PÉREZ LAGOS, M. Fernando (2012): «¿Es la composición culta, en la actualidad, el procedimiento más productivo para la creación de neologismos?», *Terminàlia* 6, p. 26-36.
- GUILBERT, Louis (1975): *La créativité lexicale*. París: Larousse.
- GUSMANI, Roberto (1981): *Saggi sull'interferenza linguistica. Volume primo*. Florència: Casa Editrice Le Lettere.
- HASPELMATH, Martin (1995): «The growth of affixes in morphological reanalysis», dins BOOIJ, Geert / VAN MARLE, Jaap (ed.): *Yearbook of Morphology 1994*. Dordrecht: Kluwer, p. 1-29.
- ISHIKAWA, Shin'ichiro (2006): «When a word enters the dictionary: A data-based analysis of neologism», dins JACET SOCIETY OF ENGLISH LEXICOGRAPHY (ed.): *English Lexicography in Japan*. Bunkyo-ku: Taishukan, p. 39-52.

- LÁZARO MORA, Fernando (1999): «La derivación apreciativa», dins BOSQUE, Ignacio / DEMONTE, Violeta (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa-Calpe, vol. III, p. 4645-4682.
- LGR = *Le Grand Robert de la langue française* (versió 4.1). París: Dictionnaires Le Robert, 2017. En línia: <<https://gr.bvdep.com>>.
- LINDSAY, Mark / ARONOFF, Mark (2013): «Natural selection in self-organizing morphological systems», dins HATHOUT, Nabil / MONTERMINI, Fabio / TSENG, Jesse (ed.): *Selected Proceedings of the 7th Décembrettes. Morphology in Toulouse*. Munic: Lincom Europa, p. 133-153.
- LLOPART, Elisabet / FREIXA, Judit (2014): «La función comunicativa de los neologismos: caracterización a partir de criterios basados en el uso», *Neologica* 8, p. 135-156.
- LÓPEZ, Sílvia / MAYORAL, Cristina / PIBERNAT, Muntsa / SOLÉ, Elisabet (2002): «Dos forants pejoratus: el prefix *pseudo-* i el sufix *-oide*», dins OBSERVATORI DE NEOLOGIA (ed.): *Lèxic i neologia*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, p. 251-264.
- LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís (2002): *Diccionari de la formació de paraules*. Barcelona: Edicions 62.
- LÜDELING, Anke / EVERT, Stefan (2005): «The emergence of productive non-medical *-itis*: corpus evidence and qualitative analysis», dins KEPSEK, Stephan / REIS, Marga (ed.): *Linguistic Evidence. Empirical, Theoretical, and Computational Perspectives*. Berlín: Mouton de Gruyter, p. 351-370.
- LÜDELING, Anke / SCHMID, Tanja / KIOKPASOGLU, Sawwas (2002): «Neoclassical word formation in German», dins BOOIJ, Geert / VAN MARLE, Jaap (ed.): *Yearbook of Morphology 2001*. Dordrecht: Kluwer, p. 253-283.
- LZ = *Lo Zingarelli 2018. Vocabolario della lingua italiana*. Bolonya: Zanichelli, 2017.
- MATTIELLO, Elisa (2018): *Analogy in Word-Formation. A Study of English Neologisms and Occasionalisms*. Berlín: Walter de Gruyter.
- METCALF, Allan (2002): *Predicting New Words*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- O'DONOVAN, Ruth / O'NEILL, Mary (2008): «A systematic approach to the selection of neologisms for inclusion in a large monolingual dictionary», dins BERNAL, Elisenda / DECESARIS, Janet (ed.): *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress (Barcelona, 15-19 July 2008)*. Barcelona: Institut de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, p. 571-579.
- OBSERVATORI DE NEOLOGIA (2004): *Llengua catalana i neologia*. Barcelona: Meteora.
- OED = *Oxford English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 2017. En línia: <<http://www.oed.com>>.
- ONYSKO, Alexander / WINTER-FROEMEL, Esme (2010): «Necessary loans - luxury loans? Exploring the pragmatic dimension of borrowing», *Journal of Pragmatics* 43, p. 1550-1567.
- ORTEGA, Rudolf (2015, 27 de juliol): «El fill bord del Termcat», *El País*. En línia: <https://cat.elpais.com/cat/2015/07/27/cultura/1437987737_202078.html>.
- PENA, Jesús (1994-1995): «Formación de palabras, gramática y diccionario», *Revista de Lexicografía* 1, p. 163-181.

- PRÍCIC, Tvrtko (2008): «Suffixes vs final combining forms in English: A lexicographic perspective», *Internacional Journal of Lexicography* 21 (1), p. 1-22.
- PROVENCIO GARRIGÓS, Herminia (2009): «La prefijación y la sufijación», dins RUIZ GURILLO, Leonor / PADILLA GARCÍA, Xosé A. (ed.): *Dime cómo ironizas y te diré quién eres: una aproximación pragmática a la ironía*. Frankfurt am Main: Peter Lang, p. 241-266.
- REY, Alain (1976): «Néologisme: un pseudo-concept?», *Cahiers de Lexicologie* 28, p. 3-17.
- REY, Alain (1988): «Dictionnaire et néologie», dins COTÉ, Michelle (ed.): *Actes du colloque «Terminologie et technologies nouvelles»*. Quebec: Office de la langue française, p. 279-289.
- RIFÓN, Antonio (2015): «Bloqueo y competición entre sufijos en la formación de sustantivos deadjetivales del español», dins BUENAFUENTES, Cristina / CLAVERÍA, Gloria / PUJOL, Isabel (ed.): *Cuestiones de morfología léxica*. Madrid / Frankfurt am Main: Iberoamericana / Vervuert, p. 35-61.
- RULL, Xavier (2004): *La formació de mots. Qüestions de normativa*. Vic: Eumo.
- RULL, Xavier (2008): *Els estrangerismes del català. Com són i per què en tenim. Una aproximació social i lingüística*. Tarragona: Publicacions URV.
- RULL, Xavier (2009): *La composició culta en català*. Palma de Mallorca: Moll.
- RULL, Xavier (2017): *Més enllà de l'acronímia: la confixació. Els confixos, una nova classe de morfemes en català*. Saarbrücken: Publicia.
- SABLAYROLLES, Jean-François (2003): «Le sentiment néologique», dins SABLAYROLLES, Jean-François (ed.): *L'innovation lexicale*. París: Honoré Champion, p. 279-295.
- SABLAYROLLES, Jean-François (2006): «La néologie aujourd'hui», dins GRUAZ, Claude (ed.): *A la recherche du mot: De la langue au discours*. Limoges: Éditions Lambert-Lucas, p. 141-157.
- SABLAYROLLES, Jean-François (2009): «¿Neologismo o no? Ensayo de clarificación de algunos problemas de incorporación», *Revista de Investigación Lingüística* 12, p. 101-122.
- SÁNCHEZ MANZANARES, Carmen (2013): «Valor neológico y criterios lexicográficos para la sanción y censura de neologismos en el diccionario general», *Sintagma* 25, p. 111-125.
- SANMARTÍN, Julia (2016): «Sobre neología y contextos de uso: Análisis pragmlingüístico de lo ecológico y de lo sostenible en normativas y páginas web de promoción turística», *Ibérica* 31, p. 175-198.
- SCALISE, Sergio (1986): *Generative Morphology*. Dordrecht: Foris.
- SCHWEICKARD, Wolfgang (1991): «Anglizismen in Spanischen», *Terminologie et Traduction* 1, p. 75-86.
- SEIFART, Frank (2013): *AfBo: A world-wide survey of affix borrowing*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. En línia: <<http://afbo.info>>. [Consulta: 7 de maig de 2019.]
- SOLÉ, Elisabet (2002): «Textos i neologismes», dins OBSERVATORI DE NEOLOGIA (ed.): *Lèxic i neologia*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, p. 79-90.

- TEN HACKEN, Pius (2000): «Derivation and compounding», dins BOOIJ, Geert / LEHMAN, Christian / MUGDAN, Joachim (ed.): *Morphologie. Morphology. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung. An International Handbook on Inflection and Word Formation*. Berlín: de Gruyter, p. 349-359.
- TERMCAT (1990): *Formació de termes amb elements cultes*. Barcelona: Termcat.
- URDANG, Laurence (1998): *Suffixes and Other Word-Final Elements of English*. Old Lyme: Verbatim Books.
- VARO, Carmen (2013): «Aproximación teórico-práctica al procesamiento lingüístico de neologismos léxicos», *Signos* 46, p. 132-152.
- VIDAL, Pau (2020): *Corregir mata*. Barcelona: Viena Edicions.
- VOX = *Diccionari manual de llengua catalana*. Barcelona: Vox, 2015.
- WARREN, Beatrice (1990): «The importance of combining forms», dins DRESSLER, Wolfgang U. / LUSCHÜTZKY, Hans C. / PFEIFFER, Oskar E. / RENNISON, John R. (ed.): *Contemporary Morphology*. Berlín: Mouton de Gruyter, p. 111-132.
- WILMANN, Wilhelm (1899): *Deutsche Grammatik. Gotisch, Alt-, Mittel- und Neuhochdeutsch. Zweite Abteilung: Wortbildung*. Berlín: de Gruyter.

RESUM

En aquest article es presenta una anàlisi de paraules formades amb quatre morfemes diferents (dos d'origen anglès, *-ing* i *-gate*, i dos que són formants cultes, *-itis* i *-mania*), amb els quals es formen paraules en el català actual. L'anàlisi mostra com el trasllat de llengua, de l'anglès al català, i de categoria, de formant culte a sufix, incideix en l'efecte pragmàtic de les paraules resultants, que presenten, en general, una intenció lúdica i irònica, que es relaciona amb un grau de neologicitat alt. Així mateix, també s'hi apliquen diversos criteris lexicogràfics (freqüència, morfosemàntics i documentals) per valorar-ne la inclusió en el diccionari.

PARAULES CLAU: neologicitat, diccionariabilitat, sufixos, formes sufixades, transferència.

ABSTRACT

The neologistic and lexicographical value of transferred morphemes.
A look at *-ing*, *-gate*, *-itis* and *-mania*

This article presents an analysis of words formed from four different morphemes (two of English origin, *-ing* and *-gate*, and two learned elements, *-itis* and *-mania*), which are used to build words in modern Catalan. The analysis shows how transfer from one

language to another, in this case from English to Catalan, and a change in class, from a learned form to a suffix, have an effect on the pragmatic force of the resulting words, which are generally humoristic and ironical, this giving them a high neologistic value. We also apply various lexicographical criteria (frequency, morphosemantics and documentary evidence) to assess their eligibility for inclusion in a dictionary.

KEY WORDS: neologistic value, dictionary entries, suffixes, suffix formation, transfer.